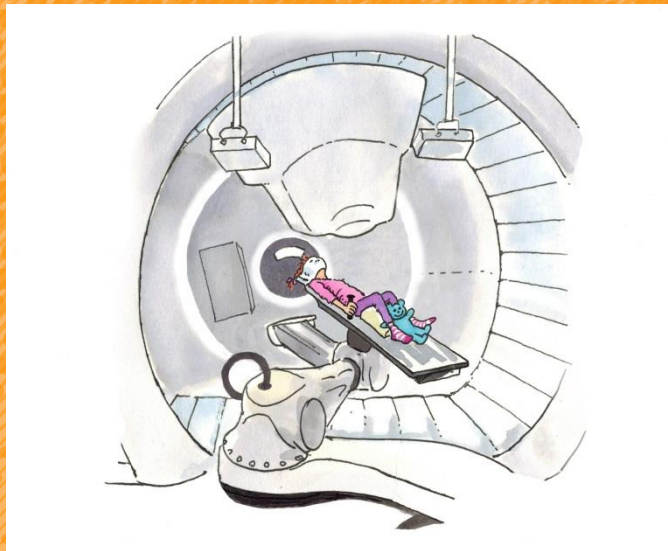

Je bestraling

voor jongeren vanaf 12 jaar en hun ouders

umcg

Algemeen nummer UMCG**(050) 361 61 61**

Je kunt hier ook terecht met algemene vragen over het UMCG. Bijvoorbeeld over de bereikbaarheid van het UMCG, het parkeren of wat de bezoektijden zijn.

Afdeling Radiotherapie

Receptie

(050) 361 27 11

(uitsluitend voor vragen over je polikliniekafspraken)

Medewerker Patiëntenservice**(050) 361 38 08**

(voor vragen over je bestralingsbehandeling)

Bereikbaar tussen 8.15-12.00 en tussen 13.15-16.00 uur.

Verpleegkundig specialist / Casemanager**06-256 508 30 of**

(voor alle verpleegkundige/medische vragen voor, tijdens en na de bestralingsbehandeling)

06-256 462 81

Bereikbaar tussen 8.15-16.30 uur.

Voor spoedzaken buiten kantooruren en in het weekend vragen naar de dienstdoende kinderoncoloog.

(050) 361 61 61**Informatiecentrum Oncologie****(050) 361 5934**

Je kunt hier terecht voor algemene informatie over zaken die met kanker te maken hebben.

Geopend maandag t/m donderdag van 9.00-16.30

en op vrijdag van 9.00-13.00 uur.

Adres: Fonteinstraat 20A, UMCG

www.informatiecentrumoncologie.umcg.nl

umcg.nl

Voor informatie over het Universitair Medisch Centrum Groningen.

radiotherapie.umcg.nl

Voor informatie over de afdeling Radiotherapie van het UMCG.

umcgprotonentherapiecentrum.nl

Voor informatie over behandeling met protonentherapie.

Inhoud

Kanker en bestraling	2
Wat is kanker?	2
Hoe gaat de bestraling?	2
Jouw bestraling	3
Met wie krijg je te maken?	3
Jouw eerste afspraak	5
Masker en matras maken	6
De CT-scan	8
De bestraling	10
Naar de dokter: therapiecontrole	12
KanjerKetting en stempelkaart	13
Praten over ziek zijn	14
Vergeet niet	14
Bijwerkingen	15
Na de behandeling	18
Aantekeningen	19
Colofon	20

Kanker en bestraling

Na onderzoek is duidelijk geworden dat jij ergens in je lichaam kanker hebt. Om de kanker te behandelen, word je bestraald. Dit noemen we ook wel radiotherapie. Tijdens de afspraken in het ziekenhuis krijg je veel informatie over je behandeling. Veel van deze informatie kunnen jij en je ouders teruglezen in dit boekje. Snap je iets niet? Vraag je ouders dan om uitleg. Heb je daarna nog vragen, schrijf ze dan op. Op die manier vergeet je ze niet en kun je ze bijvoorbeeld aan je dokter stellen als je die weer spreekt. In dit boekje hebben we het over je ouders, maar dat kunnen natuurlijk ook je pleegouders of verzorgers zijn.

Wat is kanker?

Je lichaam bestaat uit cellen. Die cellen delen. Dat is heel normaal: zo word je bijvoorbeeld groter. Als je kanker hebt, gaan cellen ergens in je lichaam opeens veel sneller en vaker dan normaal delen. Hierdoor ontstaat een klompje cellen. Dat klompje noemen we een tumor. Zo'n tumor kan andere delen van je lichaam beschadigen. Daarom moeten we de tumor weghalen. Een tumor heet ook wel kanker. Kanker kan bijna overal in je lichaam ontstaan. Met de bestraling maken we zoveel mogelijk tumorcellen stuk.

Hoe gaat de bestraling?

Als je bestraald wordt, lig je op een tafel onder een apparaat. Dit apparaat heet ook wel een bestralingstoestel. Uit dit apparaat komt de straling. Je moet elke keer precies op dezelfde manier liggen. Dit is omdat we zo steeds op dezelfde plek kunnen bestralen. Het apparaat kan om je heen draaien. Zo bestralen we je op dezelfde plaats, maar van verschillende kanten.

Jouw bestraling

Na het maken van de CT-scan maken je dokter en de laboranten een bestralingsplan voor jou. Met dit plan worden zoveel mogelijk tumorcellen in je lichaam kapot gemaakt en worden de gezonde cellen in je lichaam zoveel mogelijk gespaard. De dokter bepaalt hoe en hoe vaak je bestraald gaat worden. Meestal duurt een behandeling drie tot zes weken. Na elke bestraling ga je weer naar huis. Of terug naar je afdeling in het ziekenhuis of familiehuis.

Met wie krijg je te maken?

Als je bestraald wordt, kom je heel veel mensen tegen op de afdeling. Bijvoorbeeld:

- de medewerker medische administratie
- de radiotherapeut-oncoloog
- de radiotherapeutisch laborant
- de casemanager
- de medewerker patiëntenservice

De medewerker medische administratie

Deze medewerker vind je bij de balie. De medewerker zorgt onder andere voor jouw inschrijving en regelt de controleafspraken.

De radiotherapeut-oncoloog

De radiotherapeut-oncoloog is de dokter die jou behandelt op de afdeling Radiotherapie. Deze dokter weet alles over de behandeling met straling. Als we het over ‘je dokter’ hebben, hebben we het over de radiotherapeut-oncoloog

De radiotherapeutisch laborant

De radiotherapeutisch laborant houdt zich bezig met de voorbereidingen van je bestraling en voert de bestraling ook bij je uit.

De casemanager

De casemanager is je eerste aanspreekpunt tijdens de behandelperiode en belt jou voorafgaande aan de start van de bestraling. Bij de casemanager kun je met al je vragen en opmerkingen terecht.

Je hebt in de bestralingsperiode elke week een afspraak met een casemanager. Deze afspraak is in het Beatrix kinderziekenhuis.

De medewerker patiëntenservice

Bij de medewerker patiëntenservice kun je terecht met heel veel vragen, bijvoorbeeld over huidverzorging of over bijwerkingen van de bestraling, maar ook met vragen over je bestralingsafspraken. De medewerkers patiëntenservice hebben een eigen balie waar je je elke dag aanmeldt voor je bestraling. Ze geven ook de afspraken voor de bestraling aan je.

Jouw eerste afspraak

Als je voor het eerst naar het ziekenhuis komt, moet er best veel gebeuren.

- Je hebt een gesprek met onder andere je dokter en kinderoncoloog
- Je maakt kennis met je casemanager
- Eventueel wordt er een masker en/of matras gemaakt.
- We maken een CT-scan van je.

Masker en matras maken

De kamer waar de maskers en matrassen worden gemaakt noemen we de mouldroom. Als de tumorcellen in je hoofd of in je hals zitten, dan heb je een masker nodig.

De laboranten maken een masker dat alleen jou past. Het zorgt ervoor dat je je hoofd niet kunt bewegen tijdens de bestraling. Het masker wordt gemaakt van een soort plastic. Dit wordt warm gemaakt, waardoor het zacht en soepel wordt. Daarna wordt het op je hoofd gelegd. Het masker wordt dan kouder en hard en krijgt de vorm van je hoofd. Je kunt door de kleine gaatjes van het masker doorademen. Het maken van een masker voelt warm aan, maar doet geen pijn. Bij elke bestraling krijg je jouw masker op.

Als je dat leuk vindt kunnen we het masker ook voor je beschilderen. Dit kun je bij de mouldroom of CT aangeven. Misschien wil jij wel een versiering van je favoriete voetbalclub of Spiderman op je masker?

Als je bestraald moet worden op je buik, armen of benen, kan de laborant een matras voor jou maken. Dit zorgt ervoor dat je elke bestraling in dezelfde houding ligt. Dit matras is eerst zacht, maar als je erin ligt wordt het hard gemaakt. De vorm van je lichaam blijft in het matras staan. Het matras maken doet geen pijn, het maakt alleen een beetje lawaai. Bij elke bestraling lig je in je eigen matras.

Het kan ook zijn dat je masker en/of je matras op de CT-tafel wordt gemaakt in plaats van in de mouldroom.

De CT-scan

Als je klaar bent in de mouldroom ga je naar de CT-scanner. Als je geen masker of matras nodig hebt, ga je gelijk naar de CT-scanner. De CT-scanner is een groot apparaat waarmee de laboranten foto's maken van je lichaam. Met de foto's kan de dokter precies bepalen hoe hij jou wil bestralen. Is er een masker en/of matras van je gemaakt dan wordt deze ook gebruikt tijdens de CT-scan.

Tijdens de CT-scan tekenen de laboranten lijnen op je huid. Of op je masker als je dat hebt. Deze lijnen moeten goed blijven zitten, want hiermee leggen de laboranten je elke keer weer op dezelfde manier neer onder het bestralingstoestel.

Soms zijn lijnen niet voldoende. Dan zetten de laboranten met een naaldje een paar kleine tatoeagepuntjes in je huid. Dat kan een beetje pijn doen.

Het maken van de CT-scan doet geen pijn. Het is wel belangrijk dat je stilligt tijdens de scan. Zo kun je ook alvast oefenen met stilliggen, dat moet je later bij de bestraling namelijk ook doen. Tijdens het maken van de CT-scan houden we je in de gaten vanachter een groot raam. Je ouders zijn tijdens het maken van de scan in de wachtkamer.

De bestraling

Als je voor de bestraling komt, ga je met de trap of lift naar boven in het protonentherapiecentrum en meld je je bij de balie.

Als je aan de beurt bent, brengt een medewerker je naar de kleedkamer. Daar kleed je je om. Je krijgt een badjas aan. Daarna ga je naar de bestralingsruimte. Daar staat het apparaat waar de straling uit komt.

Je gaat op tafel liggen en de laboranten leggen je in dezelfde houding als waarin je lag bij het maken van de CT-scan. Het is lastig om in één keer goed te gaan liggen, daarom helpen de laboranten je daarbij, door met je te schuiven en te draaien.

Daarna controleren de laboranten of je echt goed ligt, met een scan of röntgenfoto's. Of beide. Tijdens deze scan of foto's zijn de laboranten bij je in de bestralingsruimte, achter een raam.

Als je goed ligt hoor je een belletje. De laboranten gaan nu weg. Ze starten de bestraling vanuit een andere kamer. Vanuit deze kamer houden zij jou via camera's goed in de gaten. Ze kunnen je niet horen, maar wel zien.

Meestal word je vanuit verschillende richtingen bestraald. Het bestralingsapparaat draait om je heen, maar jij blijft steeds in dezelfde houding liggen. Het apparaat maakt tijdens het draaien geluid, maar je voelt niets van de bestraling.

Het is belangrijk dat je tijdens de bestraling heel stil blijft liggen. Lukt het niet om stil te blijven liggen, omdat je moet niezen, hoesten of is er iets anders, zwaai dan met je hand en de laboranten komen gelijk naar je toe.

KanjerKetting en stempelkaart

Als je het leuk vindt, kun je kralen verzamelen voor de KanjerKetting. Dit is een ketting met allemaal verschillende kralen. Elke kraal staat voor een bepaalde behandeling, onderzoek of gebeurtenis. Zo is er bijvoorbeeld een kraal voor de bestraling en de CT-scan. Je krijgt de kralen van de laborant. Je kunt de volgende kralen krijgen.

Prothese

Prikkraal

Scan

Start behandeling

Radio-Robbie

Radiotherapie

Haarverlies

Anesthesie

Verjaardag

Supergoede dag

Vreselijke rottag

Aanprikken lijn

Aan het begin van de behandeling kun je ook een stempelkaart krijgen. Na elke bestraling krijg je een stempel. Als je vijf keer bent geweest, krijg je iets leuks van de laboranten.

Praten over ziek zijn

Ziek zijn is niet leuk. Het maakt je soms boos, bang of verdrietig. Soms kan het fijn zijn om dan met anderen hierover te praten. Dat kan in het ziekenhuis bijvoorbeeld met je dokter of je casemanager. Daarnaast biedt de Vereniging KinderKanker Nederland (VKK) een maatjesprogramma aan.

Maatjes zijn jongeren van 16 tot 25 jaar die als kind kanker hebben gehad en met hun ervaringen anderen willen helpen.

Wil je hier meer informatie over?

Neem dan contact op via 030 – 242 29 44 of

info@kinderkankernederland.nl

Vergeet niet

We hebben een lijstje gemaakt dat je kan helpen om rustig te blijven tijdens de bestraling.

Vergeet niet:

- Er is altijd iemand die je ziet en die kijkt of alles goed met je gaat.
- Je bent nooit echt helemaal alleen, je ouders en de laboranten zijn dichtbij.
- De bestraling doet geen pijn
- De bestraling is bedoeld om je slechte cellen kapot te maken en ervoor te zorgen dat jij je beter gaat voelen.

Bijwerkingen

De dingen waar je last van kan krijgen door de bestraling, heten ‘bijwerkingen’.

Voor de bestralingsbehandeling bespreekt je dokter de mogelijke bijwerkingen met jou en je ouders. Het is lastig om vooraf te zeggen hoeveel last je krijgt van de behandeling. Sommige kinderen hebben veel last bijwerkingen, andere weinig. Of en hoeveel last je krijgt, hangt af van verschillende dingen. Bijvoorbeeld hoe vaak je bestraald wordt, en op welke plek. Je kunt bijvoorbeeld:

- Moe zijn
- Pijn hebben
- Last van je huid hebben *(die kan vervelend voelen, rood zijn en kapot gaan op de plek waar je bestraald wordt)*
- Misselijk zijn
- Diarree hebben als je buik wordt bestraald
- Mogelijke haaruitval op de plek waar je bestraald wordt.

Moe zijn

Door de bestraling kun je meer moe zijn dan anders. Het is goed om rustig aan te doen en te doen wat je kunt. Misschien lukt het je om een paar uur per dag naar school te gaan. Misschien kun je ook andere dingen blijven doen, zoals je hobby's.

Pijn hebben

De bestraling doet geen pijn. Gedurende de behandeling kan pijn ontstaan als gevolg van de effecten van de bestraling. Vertel het aan de radiotherapeut als je hier last van hebt.

Last van je huid

De bestraling gaat door je huid heen. Daardoor kan je last krijgen van je huid. Het begint met dat je huid rood wordt, meestal 2-3 weken na je eerste bestraling. Je kunt ook last hebben van jeuk en een branderig gevoel. Je huid kan ook donkerder worden. En misschien kun je blaren krijgen. Je huid gaat dan open. Meestal hou je ook na je laatste bestraling nog een tijdje last. Het kan zelfs nog iets erger worden als je klaar bent met de bestraling. Maar meestal krijg 4-6 weken nadat de bestraling klaar is minder last.

Hoe zorg je voor je huid?

- Het is belangrijk dat de lijnen goed te zien blijven voor de bestraling. Denk je dat dat misschien niet zo is? Vraag het aan de laborant.
- Gebruik geen crèmes op de huid waar je bestraald wordt. Je mag dat wel doen als de dokter zegt dat dat goed is.
- Draag geen strakke kleren en kleren die niet lekker voelen op de plek waar je bestraald wordt.
- Krab niet als je jeuk hebt op de huid waar je wordt bestraald.
- Plak geen pleisters op de plek waar je bestraald wordt.

- Er mag tijdens het douchen of wassen best zeep komen op de huid die bestraald wordt. Als je de zeep maar wel goed wegspoelt.
- Droog je huid na het douchen en wassen zachtjes met een handdoek.
- Ga liever niet in bad. Je kunt er meer last van je huid van krijgen.
- Zorg ervoor dat de huid waar je bestraald wordt niet in de zon komt. En ga ook niet onder de zonnebank.

Een medewerker van de patiëntenservice kan je helpen met het verzorgen van je huid als dat nodig is. Ook als je vragen over het verzorgen van je huid hebt dan kun je bij hen terecht.

Misselijkheid

Als je tijdens de bestralingsperiode last krijgt van misselijkheid, dan is het belangrijk dat je dit aangeeft bij je dokter. Je dokter kan je medicijnen geven waardoor je minder misselijk bent, of misschien helemaal niet meer. Meestal stopt de misselijkheid vanzelf als je klaar bent met de bestraling. Meestal verdwijnen de misselijkheidsklachten 2 weken na de laatste bestraling.

Diarree

Als je darmen in het bestraalde gebied liggen, kun je last krijgen van diarree. Krijg je dit? Vertel dit aan je dokter. Als het nodig is, krijg je hiervoor medicijnen.

Haaruitval

Als je wordt bestraald op een plaats waar haar groeit, kan je haar

daar uitvallen. Dat kan dus ook het haar op je hoofd zijn, als je daar bestraald wordt. En paar maanden nadat je klaar bent met de bestraling gaat je haar weer groeien. Soms komt je haar niet terug.

Als je je haar op je hoofd kwijtraakt, kun je een pruik dragen. Dat hoeft natuurlijk niet, alleen als jij dat wilt. Je ouders kunnen dan het beste ervoor zorgen dat je al een pruik hebt voordat je bestraling begint. Zo kun je een pruik krijgen die zo veel mogelijk lijkt op je eigen haar. De verzekering vergoedt een pruik vaak. Een medewerker patiëntenservice kan je ouders helpen met het aanvragen van de vergoeding. De medewerkers van het Informatiecentrum Oncologie kunnen meer vertellen over een pruik. Je vindt ze naast de afdeling Radiotherapie, Fonteinstraat 18.

Na de behandeling

Na de behandeling op de afdeling Radiotherapie wordt de controle gedaan door de verwijzend specialist. Afhankelijk van je persoonlijke situatie kan er ook een controle met je dokter van de afdeling Radiotherapie worden ingepland. In dat geval wordt dit met je besproken.

Bij eventuele problemen die te maken hebben met de bestraling, kun je of je ouders telefonisch contact opnemen met een medewerker van de patiëntenservice. Als dat nodig is, vraagt deze medewerker je dokter om advies.

Colofon

Met dank aan: Vereniging KinderKanker Nederland (VKK)

Tekeningen: Andrea Kruis

Fotografie: Joke Schaper/Bert Dercksen

© Universitair Medisch Centrum Groningen,
Afdeling Communicatie 2023

*Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder
uitdrukkelijke toestemming van de afdeling Communicatie van het UMCG.*